

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Sžk/20/2020
Identifikačné číslo spisu: 5019200008
Dátum vydania rozhodnutia: 10.09.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Monika Valašiková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5019200008.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Moniky Valašikovej, PhD. a členov senátu JUDr. Jozefa Milučkého a JUDr. Eriky Čanádyovej v právnej veci žalobcu: B. W., nar. XX.XX.XXXX, bytom B. XXX/X, XXX XX Q., právne zastúpený: Mgr. Rastislav Otruba, advokát, so sídlom Kvačalova č. 1227/55, 010 04 Žilina, proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, kancelária Žilina, so sídlom P. O. Hviezdoslava 6, P. O. Box B10, 010 01 Žilina, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. spisu: KaZA/28040/2018 zo dňa 21.12.2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti právoplatnému rozsudku Krajského súdu v Žiline sp.zn. 30S/5/2019 zo dňa 18.02.2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline sp.zn. 30S/5/2019 zo dňa 18.02.2020 m e n í tak, že rozhodnutie žalovaného č. spisu: KaZA/28040/2018 zo dňa 21.12.2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Sťažovateľ m á n á r o k na úplnú náhradu trov konania na krajskom a kasačnom súde.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred správnym súdom

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“ alebo „správny súd“) postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného a vrátenia veci žalovanému na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol tak, že žalobcovi a žalovanému ich náhradu nepriznal s poukazom na § 167 ods. 1, § 168 SSP a contrario za použitia ust. § 175 ods. 1 SSP.

2. Krajský súd vyhodnotil námietky žalobcu obsiahnuté v žalobe ako nedôvodné. Správny orgán, podľa názoru krajského súdu, neporušil žiadne procesné práva žalobcu a v napadnutom rozhodnutí posúdil všetky relevantné skutočnosti, keď žalobcovi nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci s poukazom na § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej

núdzi (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z.z.“), pričom konštatoval, že žalobca nespĺňa jednu z podmienok na poskytnutie právnej pomoci, keď sa nenachádza v stave materiálnej núdze a zároveň neboli zistené také okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z.

3. K tvrdeniu žalobcu, že nebol vyzvaný na preukázanie dôvodnosti aplikácie § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. správny súd s poukazom na § 33 ods. 1 a § 34 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) uviedol, že ak ide o tvrdenia účastníka konania, dôkazy by mal označiť bez zbytočných prietáhov sám žalobca. Osobitná povinnosť správneho orgánu vyzvať žalobcu na preukázanie dôvodnosti aplikácie § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. správneho orgánu nevyplýva zo žiadneho ustanovenia tohto zákona ani iného právneho predpisu.

4. Správny súd sa nestotožnil ani s názorom žalobcu, že napadnuté rozhodnutie žalovaného je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. V napadnutom rozhodnutí žalovaný preskúmateľným spôsobom vyložil žalobcovi hodnotenie rozhodných skutočností, teda svoje úvahy, pričom správny súd nezistil, že by úvaha žalovaného bola v rozpore s obsahom spisového materiálu. Odlišný náhľad účastníka konania na spôsob hodnotenia rozhodujúcich skutočností správnym orgánom nie je sám o sebe dôvodom na zrušenie rozhodnutia. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia tiež vyplýva, akými skutkovými a právnymi dôvodmi bol žalovaný vedený pri posudzovaní zákonných podmienok pre aplikáciu § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. v posudzovanej veci. Žalovaný správne posúdil sociálnu situáciu žiadateľa (skutočný príjem pri zohľadnení pravidelných nevyhnutných výdavkov) ako aj povahu sporu, ktorého sa má právna pomoc týkať.

5. Ak žalovaný situáciu vyhodnotil tak, že výdavky žalobcu môžu byť buď nadhodnotené alebo môžu vypovedať o nadštandardnej životnej úrovni žalobcu a taktiež jeho rodiny, ak ich žalobca skutočne vynakladá, nakoľko príjem žalobcu s jeho manželkou ako spoločne posudzovanou osobou predstavoval v celom posudzovanom období sumu 1 300,55 Eur mesačne a ich výdavky boli vyčíslené na sumu 1 600,- Eur mesačne, správny súd sa s takýmto vyhodnotením vzhľadom na vykonané dôkazy stotožnil. Z rozhodnutia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky Banská Bystrica č. 1100308/1/144754/2015 zo dňa 01.04.2015 nepochybne vyplývalo, že predmetný spor sa týka podnikateľskej činnosti žalobcu, preto žalobca si mal byť vedomý rizika, ktoré podnikanie zahŕňa, pričom toto riziko nie je možné prenášať na štát a samostatne zárobkovo činná osoba ho musí znášať sama.

6. Na základe vyššie uvedených skutočností krajský súd žalobu zamietol.

II.

Kasačná sťažnosť, vyjadrenie

7. Proti právoplatnému rozsudku krajského súdu podal žalobca v postavení sťažovateľa (ďalej len „sťažovateľ“) v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. f/, g/ SSP a navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Súčasne požadoval náhradu trov konania.

8. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti poukázal na to, že žalovaný a ani krajský súd sa nezaoberali aplikáciou § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. Uvedené má za následok, že nesprávnym procesným postupom došlo k odňatiu jeho procesných práv do takej miery, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Žalovaný sa k podanej kasačnej sťažnosti vyjadril tak, že sťažovateľ bližšie nešpecifikoval aké jeho konkrétne procesné právo bolo porušené alebo odňaté.

10. Podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. možno výnimočne rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci aj osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na poskytnutie právnej pomoci. Musí byť pri tom splnená podmienka, že ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby

zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, ktorá nepatrí do pôsobnosti Centra, ale poskytnutie právnej pomoci v tejto veci je celospoločensky žiadúce. Ako príklad uviedol situáciu únosov maloletých detí do krajín, v ktorých nie je možné právnu pomoc zabezpečiť na základe bilaterálnych alebo multilaterálnych zmlúv. Sťažovateľ pritom požiadal Centrum o poskytnutie právnej pomoci v právnej veci preskúmania rozhodnutia Finančného riaditeľstva SR, pričom ide o vec spadajúcu do pôsobnosti Centra v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z., preto použitie § 5b ods. 6 nebolo dôvodné. Zároveň zdôraznil, že uvedené ustanovenie predstavuje možnosť a nie nárokovateľné právo.

III.

Konanie na kasačnom súde

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach dôvodov podanej kasačnej sťažnosti v zmysle § 440 SSP kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 137 ods. 2 a 3 SSP) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť sťažovateľa je dôvodná.

12. Z obsahu pripojeného administratívneho spisu kasačný súd zistil, že žalobca žiadosťou doručenou Centru právnej pomoci, kancelária Žilina dňa 27.09.2018 požiadal o poskytnutie právnej pomoci v právnej veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 20S/95/2015 „o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Finančnej správy (riaditeľstva) Slovenskej republiky č. 1100308/1/144754/2015 zo dňa 01.04.2015“.

13. Centrum právnej pomoci, Kancelária Žilina rozhodnutím č. spisu: KaZA/28040/2018 zo dňa 21.12.2018 ako príslušný správny orgán podľa § 1 ods. 1 a 2 správneho poriadku podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z.z. nepriznal žalobcovi nárok na poskytnutie právnej pomoci. Žalovaný v rozhodnutí konštatoval, že sťažovateľ nespĺnil jednu z podmienok na poskytnutie právnej pomoci, a to, že sa nenachádza v stave materiálnej núdze.

IV.

Právne predpisy, právne názory kasačného súdu

14. V správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. Každý kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde (§ 2 ods. 1, ods. 2 SSP).

15. Správne sudy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 6 ods. 1 SSP).

16. Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj procesnoprávnymi predpismi.

17. Podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z., ak ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, môže riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady rozhodnúť o

úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa tohto zákona z prostriedkov centra.

18. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje aj na dôvodovú správu k zákonu č. 332/2011 Z.z., ktorý s účinnosťou počnúc dňom 01.01.2012 doplnil zákon č. 327/2005 Z.z. o v danej veci dotknutý § 5b a tým zaviedol práve mechanizmus možnosti poskytnutia právnej pomoci aj tým osobám, ktoré inak nespĺňajú podmienky na poskytnutie právnej pomoci.

19. Z príslušnej dôvodovej správy vyplýva, že ustanovenie § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. sa vzťahuje „na situácie, kedy je potrebné zabezpečiť prístup k spravodlivosti vo veciach, ktoré nepatria do pôsobnosti centra, ale je spoločensky žiaduce, aby existoval spôsob na zabezpečenie právnej pomoci aj takýchto prípadoch (napr. únosy maloletých detí do krajín v ktorých nie je možné právnu pomoc zabezpečiť na základe bilaterálnych alebo multilaterálnych zmlúv). Zavádza sa mechanizmus, ktorý umožní riaditeľovi centra rozhodnúť po vyjadrení Rady centra o uvoľnení a úhrade peňažných prostriedkov z rozpočtu centra na tento účel. Uvedený mechanizmus sa pritom uplatní napríklad v prípade, ak o poskytnutie právnej pomoci požiada právnická osoba alebo, ak takúto osobu na centrum odkáže súd.“

20. Z uvedeného vyplýva, že zákonom č. 332/2011 Z. z. bola centráam právnej pomoci daná možnosť v prípadoch, ak ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti poskytnúť právnu pomoc aj právnickým osobám. Posúdenie však toho, čo sa v konkrétnom prípade považuje za vec hodnú osobitnej ochrany a potreby zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, je ponechané na úvahe Rady centra a riaditeľa, ktorým sám zákonodarca v § 5b ods. 6 ponechal možnosť v rámci určitej tolerančnej stupnice formulovať svoje závery autonómne.

21. Najvyšší súd Slovenskej republiky však v takýchto prípadoch zastáva názor, že i v prípade „zákonnej výnimky“ reprezentovanej možnosťou poskytnúť právnu pomoc podľa ustanovenia § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci, musí byť s cieľom vyhnúť sa akejkoľvek ľubovôli a v snahe dosiahnuť vydávanie preskúmateľných rozhodnutí žalovaného aspoň v minimálnej miere odôvodnené. Žiadateľ o poskytnutie právnej pomoci má zákonné právo poznať dôvod, pre ktorý mu bola odopretá bezplatná, resp. takmer bezplatná právna pomoc, pričom bez náležitého odôvodnenia je rozhodnutie správneho orgánu nepreskúmateľné. Uvedené sa týka aj prejednávaneho prípadu.

22. Po preštudovaní administratívneho spisu, rozhodnutia žalovaného a napadnutého rozsudku krajského súdu kasačný súd konštatuje, že žalovaný ani samotný krajský súd neskúmali (z napadnutého rozsudku to nie je zrejmé), či v danom prípade nie je možné aplikovať ust. § 5b ods. 6 zákona.

23. S poukazom na uvedené kasačný súd podľa § 462 ods. 2 SSP rozhodnutie krajského súdu zmenil tak, že zrušil rozhodnutie orgánu verejnej správy a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

24. V ďalšom konaní bude správny orgán viazaný právnym názorom kasačného súdu vysloveného v tomto rozhodnutí (§ 469 SSP), pokračovať v konaní vo vyššie načrtnutej línii, t.j. vyhodnotí právny názor sťažovateľa s ohľadom na možnú aplikáciu ust. § 5b ods. 6 cit. zákona, pričom správnu úvahu o možnosti či nemožnosti jeho aplikácie v danej veci náležite odôvodní.

25. O trovách konania rozhodol najvyšší súd podľa § 467 ods. 2 SSP v spojení s § 467 ods. 1, § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 SSP tak, že sťažovateľovi, ktorý v konaní dosiahol úspech, priznal nárok na náhradu trov konania na krajskom súde a kasačnom súde. O výške náhrady trov konania rozhodne správny súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.